

Nr 43.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående befrielse för postexpeditören Hervor Kristina Radmann, född Dahlman, från skyldighet att till postverket gälda visst penningbelopp; given Stockholms slott den 14 januari 1938.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Albert Forslund.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 14 januari 1938.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, SKÖLD, NILSSON, QUENSEL, FORSLUND.

Departementschefen, statsrådet Forslund anför:

Med skrivelse den 30 mars 1937 har generalpoststyrelsen överlämnat en framställning från postexpeditören vid postkontoret Göteborg 1, Hervor Kristina Radmann, född Dahlman, att bliva befriad från henne åvilande skyldighet att ersätta postverket ett belopp av 2,400 kronor, utgörande den ännu icke gäldade delen av en brist å 3,000 kronor 50 öre, som den 25 november 1936 uppstått i en av henne omhänderthavd kassa vid nämnda postkontor.

Till stöd för sin framställning har *sökanden* anfört:

Den 25 november 1936 upptäcktes vid kassauppgörelsen för den av mig uppehållna tjänstgöringsvakten kl. 7,30—15,15 i utbetalningskassan nummer 9 vid postkontoret Göteborg 1 en brist på 3,000 kronor 50 öre. Någon upplysning om hur bristen uppkommit har trots ivriga efterforskningar ej stått att vinna; ej heller har kriminalpolisen, som omedelbart underrättades, hittills åstadkommit någon klarhet i saken.

Det kan tyckas, att summan är stor, men om man betänker omsättningen i denna kassa, som per förmiddagsvakt i regel uppgick till över en miljon kronor — för den 25 november var omsättningen 1,271,447 kronor 64 öre — så kan man, när olyckan är framme, lika lätt förlora ett större som ett mindre belopp. Av bristen har jag ersatt 600 kronor 50 öre.

Då utbetalningarna av postanvisnings-, giro- och tidningsmedel vid postkontoret Göteborg 1 under de sista åren varit ständigt stigande och göromålen på grund härav blivit allt mera pressande samt risken för felväxling och felutbetalning allt större, hade vederbörande postala myndigheter redan beslutat uppdelna göromålen och förlägga giroutbetalningarna till särskild kassa, som dock icke kunde börja sin verksamhet förrän den 27 november 1936. Den 25 november handhade jag sålunda en kassa, som mina överordnade redan ansett borde delas på flera tjänstemän. Den 25 november gick arbetet som vanligt, varför bristen är mig fullkomligt oförklarlig.

Sökanden har slutligen framhållit, att hennes äktenskap upplösts år 1920 genom makens fränfalle och att det skulle vålla henne stora bekymmer att ersätta hela den återstående bristen.

Generalpoststyrelsen har i sin skrivelse anfört:

Den ifrågavarande bristen har uppkommit i en kassa för utbetalning av postanvisnings- och postgiromedel. Arbetet i denna kassa har varit mycket krävande, särskilt med hänsyn till risken för felutbetalningar. Penningomsättningen i kassan har, såsom i framställningen påpekats, varit synnerligen stor; och felräkningsrisken ökades även därigenom, att transaktionerna mellan kassatjänstemannen och allmänheten skett i ett mycket stort antal poster, oftast på ojämna belopp. I anledning härav hade sedan länge planerats en uppdelning av ifrågavarande kassa på två nya kassor, en för postanvisnings- och en för postgiroutbetalningar. Denna uppdelning hade emellertid fördröjts av svårigheter med därför erforderliga omflyttningar inom postkontorets lokaler, och uppdelningen kunde fördenskull icke äga rum förrän strax efter nu ifrågavarande tilldragelse.

Omedelbart efter upptäckten av bristen igångsattes noggranna undersökningar för att om möjligt få densamma uppkomst klarlagd. Förutom utredning genom vederbörande postala distriktsmyndighets försorg har undersökning å ort och ställe verkställts av generalpoststyrelsens ombudsman, varjämte saken gjorts till föremål för utredning genom Göteborgs detektiva polis. Någon förklaring till bristen har emellertid hittills icke kunnat vinnas. Fru Radmann har själv förklarat, att hon anser det uteslutet, att beloppet av annan person tillgripits ur hennes kassa. Någon omständighet, som kunde giva stöd för antagande, att bristen skulle hava uppkommit på dylikt sätt, har heller icke kunnat påvisas. Bristen har sålunda efter allt att döma uppkommit genom felräkning vid verkställande av utbetalning.

Fru Radmann, som är född år 1889 och som, med undantag för åren 1914—1920, varit i postverkets tjänst alltsedan år 1910, har under så gott som hela tjänstetiden, alltså omkring 20 år, bestritt kassatjänstgöring. Hon har

i över två år tjänstgjort i den kassa, där bristen nu uppstått. Hon har städe gjort sig känd för pålitlighet, och för sin tjänstgöring förtjänar hon gott vitsord.

Fru Radmann åtnjuter lön enligt 15:e löneklassen, vilket, då Göteborg tillhör ortsgrupp G, innebär ett bruttoavlöningsbelopp av, förutom dyrtids-tillägg, 4,350 kronor per år. Vid handhavande av den kassa, vari bristen uppstått, har hon uppburit felräkningspenningar med ett belopp av 600 kronor för år.

Av bristen har fru Radmann ersatt ett belopp av 600 kronor 50 öre. För återstoden, 2,400 kronor, häftar hon i skuld till postverket. Enligt vad hon meddelat, disponerar hon icke över medel för gäldande av sistnämnda belopp.

Styrelsen meddelar härefter, att såväl överpostmästaren vid postkontoret Göteborg 1 som vederbörande postdirektör tillstyrkt Radmanns framställning om befrielse från erläggande av det oguldna beloppet. Överpostmästaren hade för sin del framhållit, att den av Radmann vid ifrågavarande tillfälle omhänderhavda kassan varit onormalt stor, och postdirektören hade anfört, att de i framställningen angivna omständigheterna syns honom till fullo giva vid handen, att Radmann av billighetsskäl icke borde avkrävas det förkomna beloppet.

I anslutning härtill anför generalpoststyrelsen:

För egen del intager styrelsen den principiella ståndpunkten, att kassabrist, uppkommen genom felutbetalning, bör ersättas av vederbörande tjänsteman. De felräkningspenningar, som utgå till postpersonal i kassatjänst, hava tillkommit just för att täcka dylika förluster. I allmänhet torde felräkningspenningarna även, för längre tid räknat, vara tillräckliga för detta ändamål. I det fall, varom nu är fråga, uppgår emellertid kassabristen till så osedvanligt högt belopp, att densamma icke står i rimligt förhållande vare sig till vederbörande tjänstemans avlöning eller till de utgående felräkningspenningarnas storlek. Vad dessa sistnämnda beträffar må framhållas, att ett helt års felräkningspenningar motsvara endast ungefär en femtedel av bristens belopp. Styrelsen anser därför, att starka billighets-skäl tala för ett efterskänkande av postverkets fordran i förevarande fall. Styrelsen har därför också ansett sig kunna i avvaktan på Kungl. Maj:ts beslut i ärendet låta anstå med att utkräva den oguldna delen av bristen.

Måhända skulle det här kunna anses motiverat, att hela bristen, 3,000 kronor 50 öre, ersattes av staten. Med den principiella inställning till frågan om täckande av kassabrister på grund av felutbetalningar, som styrelsen intager, anser emellertid styrelsen, att fru Radmann själv bör vidkännas en del av förlusten, något som hon för övrigt synes hava förutsatt i sin framställning. Enligt styrelsens uppfattning bör dock icke större summa än den, som fru Radmann redan inbetalat, och vilken ungefär motsvarar hennes felräkningspenningar för ett år, skäligen behöva erläggas av henne. Då hon under det senast gångna året åsamkats kassabrister utöver den här ifrågavarande till ett sammanlagt belopp av 200 kronor, skulle hon i allt fall nödgas av sin avlöning såsom postexpeditör avstå ett förhållandevis betydande belopp.

Generalpoststyrelsen erinrar härefter om att frågor av liknande beskaffenhet som den förevarande tidigare behandlats av statsmakterna, som ställt sig förstående till de gjorda framställningarna. Sälunda hade 1923 års riks-

dag, med bifall till Kungl. Maj:ts proposition nr 99, medgivit befrielse för Eva Elfving från skyldigheten att till postverket inbetala ett belopp av 600 kronor, utgörande icke gäldad del av en brist om 1,000 kronor, som uppstått i en av henne omhänderhavd postkassa. Vidare hade riksdagen vid flera tillfällen i enlighet med bankoutskottets hemställan beslutat efterskänka brister, som uppkommit i kassor vid riksbankens kontor. Även vid 1937 års riksdag hade en dylik fråga handlagts. På av bankoutskottet i utlåtande nr 15 gjord framställning hade nämligen riksdagen medgivit, att tre fjärdedelar av en förlust å 10,000 kronor, som uppkommit för en tjänsteman vid riksbankens huvudkontor, eller 7,500 kronor, finge efterskänkas och avskrivas ur riksbankens räkenskaper.

Under återopande av vad styrelsen sålunda anfört hemställer styrelsen, att Radmann måtte befrias från skyldigheten att till postverket inbetala nu ifrågavarande belopp av 2,400 kronor, samt att beloppet måtte få avskrivas ur postverkets räkenskaper.

Statskontoret har i utlåtande den 17 april 1937 anfört:

Även om statskontoret i likhet med generalpoststyrelsen måste finna det ur principiell synpunkt betänkligt, att staten lämnar ersättning för förlust på grund av felväxling till personal, som uppbär felräkningspenningar, anser sig dock ämbetsverket med hänsyn till i detta fall föreliggande omständigheter böra ävenledes i likhet med generalpoststyrelsen tillstyrka, att sökanden befrias från skyldigheten att till postverket inbetala 2,400 kronor av den uppkomna bristen å tillhoppa 3,000 kronor 50 öre. Medgivande till den sökta befrielsen torde förutsätta riksdagens medverkan.

Departements-
chefen.

I likhet med generalpoststyrelsen hyser jag den uppfattningen, att tjänsteman, som erhåller särskilda felräkningspenningar, bör ersätta brist, som uppkommer i en av honom omhänderhavd kassa.

Av utredningen i nu ifrågavarande ärende framgår emellertid bland annat, att omsättningen i den av sökanden, postexpeditören Hervor Kristina Radmann, född Dahlman, omhänderhavda kassan vid tiden för den inträffade bristen i kassan varit synnerligen stor. Generalpoststyrelsen hade också med anledning härav, redan innan bristen uppstod, planerat en uppdelning av kassan, något som dock fördröjts på grund av svårigheter med därför erforderliga omflyttningar inom postkontorets lokaler. Vidare synes böra framhållas, att den uppkomna bristen — belöpande sig till ett belopp av 3,000 kronor 50 öre, varav emellertid sökanden sedermera ersatt 600 kronor 50 öre — icke synes kunna tillskrivas fel eller försummelse från hennes sida. Med hänsyn till, bland annat, nu anförda förhållanden och då det torde vara förenat med stora svårigheter för sökanden att ersätta den icke gäldade delen av bristen, 2,400 kronor, har jag i likhet med statskontoret och i anslutning till tidigare av statsmakterna i liknande fall intagen ståndpunkt om ock med tvekan ansett mig böra biträda generalpoststyrelsens hemställan, att sökanden befrias från sin skyldighet att till statsverket gälta sistnämnda belopp. Härtill torde riksdagens medgivande böra inhämtas.

På grund av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

dels att postexpeditören Hervor Kristina Radmann, född Dahlman, må befrias från skyldighet att till postverket inbetala i det föregående omförmält belopp av 2,400 kronor,

dels ock att ifrågavarande fordran må avskrivas ur postverkets räkenskaper.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

A. C. F. v. Krusenstierna.
